

ทหารเสือป้องกันไข้เลือดออก

องค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยสวรรค์ จังหวัดหนองบัวลำภู

ตำบลอุทัยสวรรค์เป็นตำบลหนึ่งที่มีอัตราผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกอยู่ในเกณฑ์สูง ซึ่งคิดเป็นอัตราผู้ป่วย เท่ากับ 727 คนต่อประชากรแสนคน ในขณะที่อัตราเฉลี่ยผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกของประเทศไทยเท่ากับ 94.38 คนต่อประชากรแสนคน ก่อนหน้านี้สำนักงานสาธารณสุขอำเภอหนองบัวลำภู มีการจัดทำโครงการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกทั้งอำเภอตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข โดยให้อาสาสมัครสาธารณสุขเป็นแกนนำในการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในครัวเรือน แต่ไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากสาเหตุ 2 ประการ ประการแรกคือปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอ ประการที่ 2 คือขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคนในชุมชน อีกทั้งชาวบ้านไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย และปัญหาการระบาดของโรคไข้เลือดออก อัตราเจ็บป่วยจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลจึงอยู่ในสัดส่วนที่สูงเกินเกณฑ์มาตรฐาน

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ.2546

อำเภอ: หนองบัวลำภู
จังหวัด: หนองบัวลำภู

ประชากร: 6,250 คน

พื้นที่: 53.59 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

ในช่วงต้นปี 2545 องค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยสวรรค์ร่วมกับสถานีอนามัยบ้านโนนสวรรค์ และสถานีอนามัยท่าอุทัยจัดตั้งทีมอาสาสมัครในนาม "ทหารเสือป้องกันโรคไข้เลือดออก" ขึ้น จำนวน 20 คน เพื่อสำรวจและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย นอกจากนี้ อบต.ยังได้ร่างและประกาศเพื่อบังคับใช้ข้อบัญญัติตำบล เพื่อเปรียบเทียบปรับครัวเรือนที่ไม่ดำเนินการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย เมื่ออาสาสมัครสาธารณสุขออกตรวจและพบลูกน้ำยุงลายในบริเวณครัวเรือนนั้น และสถานที่ราชการภายในตำบล

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายตามธรรมชาติ และบริเวณบ้านเรือน รวมทั้งสถานที่ราชการภายในตำบล โดยพ่นหมอกควันและใส่ทรายอะเบทในภาชนะกักเก็บน้ำ อันได้แก่ ตุ่มน้ำ โอ่งน้ำ แจกัน กระถางต้นไม้ ฯลฯ ทุกหมู่บ้าน ทุกครัวเรือนทั่วทั้งตำบล และการปล่อยปลาหางนกยูงในอ่างน้ำ
2. ประชาสัมพันธ์ให้ทราบกำหนดวันเวลาในการออกตรวจให้ประชาชนทราบ โดยผ่านหอกระจายข่าว เป็นเวลา 2 วันก่อนทำการออกตรวจในแต่ละครั้ง ช่วงเช้า-เย็น เวลา 06.00 น. และ 19.00 น.
3. จัดทำข้อบังคับตำบลเพื่อเปรียบเทียบปรับ กรณีตรวจพบแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายในครัวเรือน โดยมีมาตรการดังนี้
 - ครั้งที่ 1 ตักเตือน
 - ครั้งที่ 2 ปรับเงิน จำนวน 50 บาท
 - ครั้งที่ 3 ปรับเงินเพิ่มเป็น จำนวน 100 บาท

- ครั้งต่อไป เพิ่มค่าปรับครั้งละ 50 บาทไปเรื่อยๆ โดยมีค่าปรับสูงสุดไม่เกิน 500 บาท
- ** ซึ่งตั้งแต่เริ่มโครงการมีผู้ถูกปรับประมาณ 40 ราย คิดเป็นเงินจำนวน 1,500-1,700 บาท โดยนำเข้ามาเป็นรายได้ของอบต.

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน	1. ค่าตอบแทนทหารเสือ จำนวน 20 คนๆละ 100 บาท/ ครั้ง จำนวน 9,600 บาทต่อปี งบประมาณจากอบต. 2. ค่าวัสดุในการตรวจลูกน้ำ ยุงลาย 1,000 บาท งบประมาณจากอบต. 3. ค่าสารเคมีสำหรับพ่นหมอกควัน จำนวน 2,000 บาท ได้รับการสนับสนุนจากสถานีอนามัยทั้ง 2 แห่ง 4. ค่าพาหนะแก่ทหารเสือ จำนวน 30 บาท/ คน/ ครั้ง
อุปกรณ์/ เครื่องมือ	1. เครื่องพ่นหมอกควัน จำนวน 2 เครื่อง ซึ่งอบต.มีอยู่แล้ว โดยจัดเก็บไว้ที่อบต. 1 เครื่อง และเก็บไว้ที่สถานีอนามัย 1 เครื่อง 2. สารเคมีสำหรับพ่นหมอกควัน ขนาดบรรจุ 450 มิลลิลิตร ประมาณ 40 กระป๋อง
บุคลากร	1. อาสาสมัคร (ทหารเสือ) ตรวจสอบและควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ ยุงลาย จำนวน 20 คน 2. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากสถานีอนามัยตำบลบ้านโนนสวรรค์ และสถานีอนามัยบ้านท่าอุทัย ทำหน้าที่ควบคุมการดำเนินงานของกลุ่มทหารเสือ จำนวน 3 คน

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
1-25 กุมภาพันธ์ 2545	1.อบต.อุทัยสวรรค์ร่วมกับสถานีอนามัยท่าอุทัยและสถานีอนามัยบ้านโนนสวรรค์ได้ร่วมกันปรึกษาหารือแนวทางป้องกัน/ แก้ไขปัญหา จนได้ข้อสรุปเป็นโครงการทหารเสือป้องกันโรคไข้เลือดออก	อบต. / สถานีอนามัยท่าอุทัย/ สถานีอนามัยบ้านโนนสวรรค์
1-15 มีนาคม 2545	2.ทำประชาคมหมู่บ้าน และประชาคมตำบล	อบต. / สถานีอนามัยในตำบล
16-31 มีนาคม 2545	3.นำมติจากการประชาคม มาจัดทำข้อบังคับตำบล เพื่อเปรียบเทียบปรับครัวเรือนที่ถูกตรวจพบแหล่งเพาะพันธุ์ ยุงลาย โดยทางอบต.มีเอกสารแจ้งการตรวจพบไปยังเจ้าบ้าน เพื่อให้เจ้าบ้านนำไปแจ้งมาจ่ายค่าปรับที่อบต. ตามวันเวลาที่กำหนดไว้ในใบแจ้ง	ตำบล/ ผู้นำชุมชน/ ประชาชน
ต้นเดือนเมษายน 2545	4.ประชาสัมพันธ์กำหนดการออกตรวจให้ชาวบ้านทุกหมู่บ้านทราบ โดยแจ้งไปยังผู้ใหญ่บ้านเพื่อให้ประกาศทางหอกระจายข่าวของแต่ละหมู่บ้าน	อบต./ ผู้ใหญ่บ้าน
วันที่ 10-11 ของทุกเดือน	5. จัดตั้งทีมทหารเสือ โดยคัดเลือกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ทั้ง 12 หมู่บ้าน จำนวน 20 คน แบ่งเป็น 2 ทีมๆ ละ 10 คน ในการออกตรวจตามครัวเรือน	อบต. / สถานีอนามัยตำบล
วันที่ 12 ของทุกเดือน	6.ทีมทหารเสือแต่ละทีม แบ่งเป็นทีมย่อย ทีมละ 3-4 คน แยกกันออกตรวจตามครัวเรือนและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายโดยใส่ทรายอะเบทและพ่นหมอกควัน แบ่งเป็น 1 ทีม/หมู่บ้าน ให้แล้วเสร็จ ภายใน 1 วัน จนครบทั้ง 12 หมู่บ้าน	อาสาสมัคร

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
หลังใส่ทรายอะเบท และพ่นหมอกควัน 1 สัปดาห์	7.ออกตรวจเพื่อติดตามผล จำนวนลูกน้ำยุงลายตามครัวเรือนทั้ง 12 หมู่บ้านอีกครั้ง โดยใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์ 8.ทีมทหารเสือสุรพลรายงานส่งสถานีอนามัยตำบล จากนั้นสถานีอนามัยฯ จะทำการสรุปภาพรวมส่งไปยัง อบต. และครัวเรือนเป้าหมายที่ตรวจพบลูกน้ำยุงลาย โดยในหนังสือแจ้งจะระบุรายละเอียดสถานที่ๆ ตรวจพบ ลูกน้ำยุงลายว่าอยู่ในลักษณะใดด้วย เพื่อรายงานให้ ทราบสถานการณ์การเพาะพันธุ์ของยุงลายและดูว่ามี ครัวเรือนใดบ้างที่ถูกตรวจพบยุงลาย เพื่อดำเนินการ ตามมาตรการเปรียบเทียบปรับต่อไป 9.กรณีได้รับแจ้งการตรวจพบยุงลายในครัวเรือนใด อบต. ทำหนังสือแจ้งปรับไปยังเจ้าบ้าน เพื่อดำเนินการจ่ายค่าปรับที่อบต.ภายในเวลาที่กำหนด 10.สำหรับครัวเรือนที่ไม่ได้ให้ความร่วมมือ โครงการได้ กำหนดแนวทางการปฏิบัติไว้ว่าจะใช้มาตรการทาง สังคมของชุมชนบังคับอีกชั้นหนึ่ง	อาสาสมัคร/ สถานีอนามัยในตำบล/ อบต. อบต. ชุมชนภายในตำบล อุทัยสวรรค์/ สถานีอนามัยในตำบล/ อบต.

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

--หน่วยงาน/ องค์กร -- --บทบาทความร่วมมือ--

สถานีอนามัยท่าอุทัย ดำเนินการตรวจเยี่ยม ควบคุมดูแล และรายงานผลตามโครงการ

สถานีอนามัยบ้านโนนสวรรค์ ดำเนินการตรวจเยี่ยม ควบคุมดูแล และรายงานผลตามโครงการ

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอกลาง สนับสนุนทางด้านวิชาการ

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. ผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกในชุมชน มีอัตราผู้ป่วยสูงถึง 727 คนต่อประชากรแสนคน
2. มีแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในชุมชนจำนวนมาก วัดค่า CI, HI สูงเกิน 100
3. ชาวบ้านไม่ตระหนักถึงความสำคัญและไม่ให้ความร่วมมือในการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในบ้านเรือนตนเอง

หลังการดำเนินการ

1. ไม่มีผู้ป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกในชุมชนอีก (อัตราผู้ป่วยในชุมชน เท่ากับศูนย์ต่อประชากรแสนคน)
2. ค่า CI, HI ลดลงต่ำกว่า 10
3. ชาวบ้านให้ความร่วมมือในการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายและป้องกันควบคุมโรค

ใช้เลือดออกถึง 95%

หมายเหตุ ** ค่า HI หมายถึง ค่าดัชนีความทุกข์ของมุงลายตามบ้านเรือนประชาชน
** ค่า CI หมายถึง ค่าจำนวนภาชนะที่พบลูกน้ำยุงลายในโรงเรียนและอาคารสถานที่อื่นๆ
** ค่า HI และ CI น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ปกติ

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
ในช่วงแรกของโครงการ ประชาชนในชุมชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือเท่าที่ควร และไม่ให้ความสำคัญต่อการแก้ปัญหา	สร้างความเข้าใจกับประชาชนให้เห็นถึงผลที่จะได้รับโดยตรงจากโครงการ และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

การสร้างการยอมรับจากชุมชน และการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนหยิบยกและนำปัญหาขึ้นมา เพื่อร่วมกันแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อที่จะแก้ไขปัญหา ร่วมกันโดยผ่านเวทีประชาคม จะเป็นการสร้างพลังที่สำคัญอันนำไปสู่การปฏิบัติให้สำเร็จตามเป้าหมายได้

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายดนัย บุญโสม
ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยสวรรค์
ที่อยู่ : หมู่ที่ 3 ตำบลอุทัยสวรรค์ อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู
โทรศัพท์ : (042) 314 – 216, (01) 380-2272
โทรสาร : (042) 314-374

ชื่อ-นามสกุล : นายชัยพร จันทะชา
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยสวรรค์
ที่อยู่ : หมู่ที่ 3 ตำบลอุทัยสวรรค์ อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู
โทรศัพท์ : (042) 314-216, (01) 241-0515
โทรสาร : (042) 314 - 374

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีใหม่ : พ.ศ. 2545

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	หมู่ที่ 3 ตำบลลพพิสัยสวรรค์ อำเภอนากลาง จังหวัด หนองบัวลำภู 39170
ขนาดพื้นที่	53.59 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	2,383,889 บาท (ปีงบประมาณ 2545) 4.40% รายจ่ายงบกลาง 11.12% เงินเดือนค่าจ้างประจำ 1.66% ค่าจ้างชั่วคราว 45.50% ค่าตอบแทน ค่าใช้สอยและวัสดุ 1.18% ค่าสาธารณูปโภค 14.62% ค่าอุดหนุน 4.93% ค่าครุภัณฑ์
งบประมาณรายได้	3,019,500 บาท (ปีงบประมาณ 2545) 2.66% จัดเก็บเอง 79.28% รัฐจัดเก็บให้ 0.11% ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และใบอนุญาต 0.26% ทรัพย์สิน 16.66% เงินอุดหนุน 1% เบ็ดเตล็ด
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	7 คน 3 คน พนักงานท้องถิ่น 1 คน ลูกจ้างประจำ 3 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	6,250 คน
จำนวนครัวเรือน	1,241 ครัวเรือน
รายได้เฉลี่ยประชากร	20,000 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง ดินมีสภาพเป็นดิน ทราย ไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ ทำให้มีความแห้ง แล้งในช่วงฤดูแล้งมาก ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบ อาชีพเป็นเกษตรกรกรรม ประเภททำนา ทำไร่ ในช่วงฤดู ว่างเว้นจากการทำนา ทำไร่ ประชาชนประกอบอาชีพ เสริมเช่น กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสาน จากต้นกก กลุ่มไข่เสริมไอโอดีน กลุ่มดอกไม้จันทน์ กลุ่มกองทุนข้าว กลุ่มกองทุนปื๊ย และตลาดลานค้า ชุมชน ลักษณะของเมืองและวิถีชีวิตของประชาชนจัด อยู่ในประเภทชนบท